

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus

Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat de Legibus, de Præceptis
Decalogi, de Restitutione, ac de Contractibus

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Art. I. Quinam dicantur cooperari ad damnum alterius?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40673

Q U Æ S T I O III.

De Cooperantibus ad damnum alterius.

EXaminabimus primo, Quinam dicantur cooperari ad damnum alterius? Secundo, speciatim agemus de mandante damnificationem. Tertio, De Consulente. Quarto, De aliis positive ad damnificationem concurrentibus, qui sunt Consentens, Palpo, Receptor, & Participans. Quinto, De concurrentibus negative, seu indirecte, qui sunt Mutus, non obstans, non manifestans. Sexto quæremus, Quantum singuli teneantur ad restitutionem, quando plures concurrunt ad totum damnum? Septimo, Quonam ordine restituere teneantur, qui tenentur in solidum restituere?

ARTICULUS I.

Quinam dicantur cooperari ad damnum alterius?

- I. Ad restitutionem tenentur tam positive concurrentes ad damnum alterius, quam concurrentes negative; qui omnes ad subsidium memoria celebri disticho continentur.
- II. Tria requiruntur, ut talis obligatio consurgat, & quod damnum secutum sit, & quod illorum cooperatio praeceperit, & quod hac fuerit causa efficax damni citra dubietatem.
- III. An, & quomodo ad restituendum obligetur, qui concurrunt ad damnificationem proximi, qua ceteroqui etiam sine suo concursu fieret?
- IV. Num teneatur ad restitutionem, qui ad damnum alterius concurrunt solum quoad modum, videlicet ut celerius fiat, & non quoad substantiam?
- V. Qui suo suffragio cum aliis concurrunt ad sententiam injustam, quando a restitutione deobligatur?
- VI. Qui dubitat, an suo suffragio ad sententiam injustam efficaciter concurrerit, adhuc videtur cum aliis

in solidum obligandus: Esto verum sit, quod adulter non teneatur altere prolem, de qua dubitat, num sit sua, an mariti.

VII. Deobligatur a restitutione, qui dubitat, an damnum sit secutum, vel an ex aliqua sua actione graviter peccaminosa, vel an ad damnum influxerit; nisi tamen urgeat praesumptio, unde non habeatur dubium, sed moralis certitudo; ut solet accidere, si consilium detur de damno parando.

VIII. Quando damnum est secutum, & dubitatur, num ex actione hujus, vel illius, uterque teneatur ad restitutionem.

I. **D**iximus, quod praeter impediētes injuste alteri bonum, & immediate causantes injuste alteri damnum, teneantur pariter ad restitutionem omnes illi, qui mediate concurrunt ad damnum alterius: Quinam autem dicantur sic concurrere duobus illis versibus continentur.

Iussio, Consilium, Consensus, Palpo, Recursus,

Participans, Mutus, Non obstans, Non manifestans.

Tenantur itaque ad restitutionem primo Mandans damnificationem.

H 2 Se-

Secundo, Consulens. Tertio, Consentiens, nimirum suo suffragio, vel auctoritate. Quarto, Palpo, scilicet adulator laudando, quasi strenuum, qui damnificavit, ex quo hic moveatur ad novam damnificationem. Quinto, Recursum præbens, seu receptans damnificatorem, eique qualitercumque auxilium ferens dando refugium, & securitatem damnificanti, ut damnificet; aliter ad restitutionem non tenetur, si solum recipiat illum, vel titulo hospitii, cum sit Caupo, vel titulo amicitiae, aut consanguinitatis, cum sit amicus, aut consanguineus. Sexto, Participans, videlicet socius criminis, seu adjuvans realiter damnificantem, vel ut executor, vel ut mediator, vel ut explorator.

Præter hos positive concurrentes ad damnificationem, tenentur etiam ad restitutionem, qui negative se gerentes indirecte ad illam concurrunt; Quare tenetur Septimo Mutus, qui scilicet verbo potest impedire damnum, reprehendendo, prohibendo, consulendo, clamando, (quando ad id ex iustitia tenetur) & tamen tacet. Octavo, Non obstant, videlicet qui facto non prohibet damnificationem, ut ex iustitia tenetur. Nono, Non manifestans, nimirum dum fit damnum, aut postquam factum est, quando tamen tenetur ex iustitia manifestare, ut explicant communiter Doctores cum D. Th. quaest. 62.

Ratio autem, cur omnes isti ad restitutionem teneantur, est, quia non sunt mera occasio, sed sunt vera causa iniusta damni alterius; cum enim ad illud concurrant, & quidem efficaciter actione, vel omissione iniusta, censentur esse causa iniusta damni facti, juxta axioma illud Philosophorum, *Causa causa est causa causari*. Quod si essent mera occasio, vel causa inefficax, non tenerentur ad restitutionem; Sicuti ad restitutionem

non tenetur Titius impingens alapam Cajo, qui ob impatientiam lapsus in morbum moritur; aut si persequens illum, hic casu in foveam cadat, & moriatur; Dicitur enim Titius in his casibus mera occasio, non causa mortis, eo quod raro, non ut plurimum, in iis circumstantiis sequatur mors, & ideo nec est irregularis; Immo si eo animo alapam impingat, ut forte ex illa moriatur, si alapa de se non est inductiva mortis, neque dicitur homicida, cum fuerit tantum causa inefficax mortis, ut communius docent apud Tambur. lib. 6. cap. 4. §. 4.

II. Porro tria requiruntur, ut huiusmodi cooperantes teneantur ad restitutionem. Primo, quod vere damnum proximo secutum sit. Secundo, quod præcesserit eorum cooperatio. Tertio, quod hæc fuerit causa moralis, & efficax damni secuti quoad substantiam, ita scilicet ut damnum secutum imputabile sit cooperanti: Quod si aliquid ex his tribus non præcesserit, aut moraliter non sit certum, quod præcesserit, non habetur onus restitutionis in cooperante; quia damnum non est, cur illi imputetur. His explicatis

III. Quæritur primo, An teneatur ad restitutionem, qui adjuvat alterum ad delictum damnificativum, quod etiam ab illo fieret sine tali socio, seu iuvamine?

Respondeo affirmative cum Bonac. Vasq., & aliis communiter contra Paludan., & Sylvest. Ratio est, quia in tali casu hic adjuvando efficaciter insuit in damnum. Hinc est, quod teneatur ad restitutionem miles, qui occidit Petrum, etiamsi ab alio Petrus esset occidendus; Et qui furatur rem, quam alter furaturus esset, si relinqueretur a primo, adhuc ad restitutionem tenetur.

Non negaverim tamen, quod docet

cet Laym. cap. 4. num. 2., quod si miles diripiens cum sociis domum Ticii auferat vestem valentem centum aureos, quam alter certo moraliter sustulisset, si ipse non præveneret, non extante tali veste nec in se, nec in æquivalenti, non teneatur miles restituere integrum pretium vestis, videlicet centum aureos, sed solum valorem vestis, quanti scilicet æstimabatur tunc, quando illam rapuit; Res enim valet pluris, vel minoris juxta varias circumstantias; In illo itaque periculo constituta vestis, itaut ab incurſu hostium sit certo moraliter rapienda, parvi æstimatur, & ideo non centum, sed id, quod vestis tunc æstimaretur, restituere debet talis miles. Ubi adverte, quod ut parvi tunc æstimaretur vestis, opus erat, quod publice innotesceret incurſus hostium; aliter æstimatio vestis non decrevisset.

At hinc non sequitur, quod si meo mandato, vel consilio, vel tenendo scalas, verbi gratia, adjuvo furem ceteroqui paratum ad furandum sine meo mandato, aut juvamine, ego ad integram restitutionem non teneor, eo quod decreſcat in hoc casu valor rei, quæ furrigitur; Neque sequitur, quod si duo unanimiter conveniant ad damnificandum, & alter prævenerit, non teneatur uterque in solidum ad restitutionem; Etenim tunc solum ad integram restitutionem non tenetur mandans, aut consulens damnū, quando nullatenus a mandato, vel consilio movetur damnificans ad damnificandum; ut dicemus in articulis sequentibus. Sicut etiam si volenti furari centum dicas, quod fureretur centum quinquaginta, solum teneris restituere quinquaginta, si solum fueris causa efficax furti relate ad quinquaginta, & non relate ad centum quinquaginta.

IV. Queritur secundo, An teneatur

ad restitutionem, qui volenti furari centum consilium dat, ut caute, & occulte faciat; aut volenti occidere dicat, ut veneno potius, quam gladio id faciat, non movendo illum ad substantiam, sed mere ad circumstantiam damni? Idem queritur, si volenti occidere cras dicat, quod occidat hodie, itaut solum influat ad accelerationem, non ad substantiam homicidii, eo quod non sit spes, quod homicidium dilatum impediat.

Respondeo, Navar. Medin., Rebel. probabilius putare, quod teneatur, quia de facto damnū infert, & coinfluit in illud; & sententiam istam putat Less. regulariter in praxi sequendam, ut iniqui cooperatores abſtineant a tali cooperatione. Laym. tamen tract. 2. cap. 5., Lug., Dicastil., Tambur. excusant hujusmodi cooperantem a restitutione, & Hurtad. excusat etiam ab irregularitate, quia nullatenus videtur influere in substantiam delicti, sed solum in modum. Ad quod confirmandum Joseph de Augustino utitur hoc exemplo; Si segetes, verbi gratia, tui hostis conflagrarent sine spe auxilii, & tu ex odio flammam adderes, ut citius conflagrarent, peccares certe, sed non obligareris ad restitutionem, quia non inferres novum damnū. Hæc tamen ratio non convincit; intantum enim in hoc casu non tenereris ad restitutionem, quia segetes in illis circumstantiis existimantur pro nihilo.

Addit Laym. contra Cajet., Medin. apud Dianam p. 3. tract. 5. ref. 84. quod etiam si tuo consilio, vel hortatu magis confirmetur damnificator ad damnificandum, non per hoc tenearis ad restitutionem, si ceteroqui ille esset determinatus quoad substantiam; quia vere non fuisti causa efficax damni quoad substantiam; quandoquidem etiam sine tuo consilio illud

Iud inferendum fuisset. Sed Vasq. docet, quod sicut ad restitutionem tenetur qui furem adjuvat tenendo scalas, quamvis fur adhuc sine socio esset furaturus, ita qui dat consilium, ut damnificator damnificet confirmando illum, tenetur ad restitutionem, quamvis etiam sine tali consilio damnificaturus esset, nam in utroque casu habetur de facto cooperatio ad damnum.

Illud autem certum est, quod si parato occidere hodie suadeas, ut occidat cras, & solum intendas dilationem occisionis in bonum occidendi, non pecces, nec ad restitutionem tenearis; secus vero si intendas dilationem, ut melius homicidium patretur.

V. Queritur tertio, An teneatur ad restitutionem, qui suo suffragio cooperatur ad damnum alterius, (verbi gratia, ad sententiam injustam, ad amissionem officii, beneficii, cathedrae, vel ad impositionem gabellae injustae, &c.) quando etiam secluso tali suffragio ferretur sententia injusta, eo quod reliqua suffragia satis sint ad illam ferendam?

Respondeo, quod si sententia injusta a prioribus suffragiis publicis sit conclusa, & tu nullatenus possis illam impedire suffragio tuo, quamvis pecces contra iustitiam addendo tuum suffragium iniquum, tamen probabiliter ad restitutionem non teneris, ut docet Laym., Lefs. cap. 13. num. 23., & alii apud Dian. part. 1. tract. 3. resol. 16., & 30. Sicut diximus, non teneri ad restitutionem, qui addit flammam segetibus omnino conflagrandis. Ratio est, quia in priori ad tuum suffragium praesupponitur causa damni jam determinata, ita ut tua cooperatio sit omnino inefficax. Quod si suffragia priora essent revocabilia, procul dubio ad restitutionem teneris; sicut etiam si suffragium tuum

esset ex primis, quamvis certo cognosceres ex sequentibus suffragiis iniquam sententiam injustam esse concludendam, ut communiter docent contra Salon. apud eundem Dian., quia qui primum suffragium tulit, posuit causam efficacem damni, & concurrat positive ad illud; Non secus ac si quis primo vulneret Petrum, certo advertens, quod a reliquis vulneribus infligendis ab aliis sociis sit confodiendus, est vere homicida, & tenetur ad restitutionem.

VI. Quod si suffragia fuerint secreta, & tibi incertum sit utrum tuum suffragium iniquum fuerit ex non necessariis ultimo loco datum, Merol. apud Tambur. lib. 1. cap. 13., Navar., & Bonac. disp. 1. quaest. 2. punct. 8. putant, quod omnes, qui suffragium tulerunt, teneantur ad restitutionem in solidum; tum quia omnes confiant unam causam adaequatam, sicut si centum trahant navim, licet nonaginta sufficerent, omnes tamen simul trahunt; tum etiam quia possessio videtur stare pro damno, quod constar illatum esse, & dubium est a quonam sit illatum; tum demum quia in foro externo iudicaretur contra singulos, ergo etiam in foro interno, cum idem sit utriusque fori iudicium, quoties forum externum non nititur in falsa praesumptione. Rebel. tamen, Sayr., Henr., Dian. part. 3. tract. 5. resol. 84. apud Lug. disp. 19. sect. 1. num. 20. videntur deobligare omnes, quia singuli sunt in certa possessione suae pecuniae, quam non tenentur alteri tradere, nisi obligatio sit luce meridiana clariores; cum autem incertum sit, an suffragium cujuslibet fuerit ex primis, nemo habet certitudinem, quod damnum irrogarit, atque adeo nemo tenetur restituere. Huic tamen sententiae astipulari nullatenus possum. Demum Molin., & Lug. obligant quidem omnes, non tamen in soli-

solidam ad totum, sed solum ad partem pro rata dubii, quod quilibet habet, num fuerit proprium suffragium ex primis inferentibus damnum, an vero ex ultimis non necessariis, & consequenter damnum non inferentibus. Equidem tamen censeo, omnes in solidum esse obligandos, quia stat in possessione damnum refarcendum, & dubia est uniuscujusque excusatio.

Dices: Adulter non tenetur alere filium adulteræ, quando dubium est, num sit filius suus, an vero sui patris; immo neque tenetur ad medietatem alimentorum per hoc præcise, quod in dubiis melior sit conditio possidentis; ergo neque in casu nostro ulla dabitur obligatio restitutionis.

Respondeo, nego consequentiam, Disparitas est, quia in primo casu dubium est, an secutum sit ullum damnum: Econtra in casu nostro certum est, quod sit secutum damnum, & solum dubium est, a quibusnam suffragiis illud sit secutum, & ideo omnes, qui tulerunt suffragium, obligantur ad restitutionem; Sicuti si duo jacent sagittam ad occidendum Petrum, & illum occidant, quamvis neuter sciat an sua sagitta sit occisus, uterque tamen ad restitutionem tenetur: Et ideo si duo cum eadem femina adulterentur, uterque in solidum tenetur prolem alere, si dubitatur de illis, & non de marito, qui tunc erat absens.

VII. Hic autem adverte, quod univrsim si dubites primo, an damnum sit secutum, Secundo, si dubites, an damnum, quod secutum est, sit ex aliqua actione tua; Tertio, si dubites, an damnum secutum ex aliqua actione tua contigerit ex gravi tua theologica culpa, seu ex peccato mortali tuo; Quarto, si dubites, an damnum secutum ex aliqua

actione tua mortaliter peccaminosa ita secutum fuerit, ut tua actio fuerit causa, & influxerit in damnum, an vero fuerit tantum occasio; In his omnibus dubiis probabiliter ad restitutionem non teneris, ex Sayr., Rebel., Tambur. lib. 1. cap. 3. §. 7. V. *Damnum secutum*. Ratio est, quia in his omnibus dubiis stat in possessione certa tua libertas, cum incertum sit, an fueris causa damni. Non negaverim tamen, quod si aliquando adeo urget præsumptio, ut non sit dubium, sed habeatur moralis certitudo, quod fueris causa damni, tunc ad restitutionem teneris: Sicuti si quem associaveris ad homicidium, diceris moraliter certus, quod concurreris ad illud, quia communiter qui associant, sunt cooperatores delicti; Et ideo Sanch. lib. 2. Matrimonii disp. 41. num. 17., Molin., & alii putant in quarto dubio adducto regulariter quemlibet obligari ad restitutionem, quippe cum certa sit actio tua graviter injusta, puta consilium, vel associatio, præsumendum est, quod concurreris ad damnum, quod talem actionem graviter injustam consequi solet; Quia tamen aliquando possunt adesse rationes efficaces dubitandi, an consilium, vel associatio influxerit; ut si consilium dederis, quando homicida erat capitalis inimicus occisi, & omnia erant jam parata ad homicidium, in tali casu probabiliter excusaris a restitutione, quia es in vero dubio, an interfuerit tua cooperatio.

VIII. Dixi, te non teneri ad restitutionem, quando dubitas, an ex actione tua damnum sit secutum; verbi gratia, si dubitas, an tuo consilio influxeris ad homicidium, an depositum tua culpa perierit, &c.: Si tamen certum est, quod ex actione aliquorum damnum sit secutum, & solum dubium est, utrum ex actione

ne

ne hujus, vel illius, ut in casu de suffragiis, & in casu de duobus jacentibus sagittam ad Petrum occidendum, videntur omnes ad restitutionem obligati, si minus in solidum, saltem pro rata dubii. Ratio est, quia cum certum sit damnum esse secutum, nec sit major ratio, cur hic, & non ille obligetur, nec videatur rationabile, ut nemo ad restitutionem obligetur, ideo omnes sunt obligandi: Propter eandem rationem, si scemina, ut diximus, a pluribus adulteris cognoscatur, filius videtur alendus ab illis pro rata dubii, cum non sit rationabile, ut omnes deobligentur. Ratio disparitatis inter hos, & priores casus bene assignatur a Reginald. apud Bonac. disp. I. quæst. 2. punct. 4., quia quando dubitas, an consilium tuum, verbi gratia, influxerit ad homicidium, possessio stat pro libertate, cum ceteroqui homicida certe obligetur ad damnum refarciendum: Econtra quando dubitatur, Petrusne, an Paulus sua sagitta occiderit Cajum, possessio stat pro delicto, quod constat ab alterutro patratum esse, nec est major ratio de uno, quam de altero, nec est rationabile, ut uterque deobligetur.

ARTICULUS II.

De Mandante damnificationem.

- I. Tam expliciunt, quam implicitum mandatum de proximo damnificando, secuto effectu, trahit onus restitutionis.
- II. Mandans, revocato mandato, sive explicite, sive implicite, itaut revocationis notitia ad Mandatarium perveniat, non tenetur ad restitutionem.
- III. Cur non pariter deobligetur a restitutione Consulens revocato consilio?

IV. Si mandatarius in damnificando excedat limites mandati, num, & quando mandans teneatur etiam excessum compensare?

V. Non tenetur mandans ad compensanda damna mandatarii, qui sponte, aut accepto pretio mandatum accepit.

VI. Ratihabitio damnificationis de se non trahit onus restituendi. Solam relate ad penas fori exterioris ratihabitio solet equiparari mandato.

VII. Irregularitas tamen, que incurritur a mandante homicidium, non extenditur ad ratihabentem.

I. **D**escendimus ad agendum in particulari de cooperantibus ad alterius damnum, & initium sumimus a Jubente, qui scilicet mandavit damnificationem, vel explicite, vel implicite, (dicendo verbi gratia, si quis id fecerit, carus mihi erit utinam quis id faceret!); vel etiam tacite, ut si quis tibi dicat, se in tui gratiam occisurum alterum, & tu non contradicas. Et sane, quod mandans secuto effectu ad restitutionem teneatur, non est dubium, cum sit vera causa moralis efficax damni.

II. Quæritur nunc primo, An mandans revocato mandato teneatur ad restitutionem, si mandatarius adhuc damnum intulit?

Respondeo negative, dummodo revocatio mandati innotuerit mandatario, & deinde illius non obliviscatur, sive revocatio fiat explicite, sive etiam tacite; ut si Titius mandet Cajum, ut occidat suum inimicum, & deinde Titius pacem ineat cum suo inimico; in quo casu tacite mandatum revocatur, atque adeo si Cajus mandatarius occidat inimicum, non vi mandati, sed ex sua malitia illum occidet. Idque verum est, etiamsi Cajus fingat, mandati revocationem non habuisse.

Si